

Waldemar Chrostowski

Stanislas Lyonnet (23 VIII 1902-8 VI 1986)

Collectanea Theologica 61/2, 175-177

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ks. WALDEMAR CHROSTOWSKI, WARSZAWA

STANISŁAS LYONNET (23 VIII 1902—8 VI 1986)

Mija piąta rocznica śmierci prof. Stanisłasa Lyonnetta SJ, wybitnego bibliisty i orientalisty, wspaniałego nauczyciela i wychowawcy, wielkiego przyjaciele Polski i Polaków.

Urodził się w Saint Etienne na południu Francji. Mając 17 lat wstąpił do nowicjatu jezuitów w Sainte-lez-Lyon. Wkrótce podjął studia i w 1924 r. uzyskał licencjat na Uniwersytecie w Grenoble. Po trzech latach nauczania filologii klasycznej i greki u jezuitów w Yzeure został skierowany na dalsze studia do Paryża. W renomowanej École Pratique des Hautes Études pod kierunkiem prof. A. Meilleta zgłębiał tajniki lingwistyki indoeuropejskiej. Jego rozprawę doktorską *Le parfait en arménien classique*, za którą 6 XI 1932 r. otrzymał dyplom, opublikowano w Paryżu w 1933 roku. 24 sierpnia 1934 r. S. Lyonnet przyjął święcenia kapłańskie. Właśnie w tym okresie słynny bibliista M. -J. Lagrange OP (1855—1938), założyciel jerozolimskiej École Biblique, zaprosił go do redagowania *Manuelle de critique textuelle du Nouveau Testament*. Dla młodego filologa było to ogromne wyróżnienie. Obu uczonych łączyła odąd szczerza przyjaźń, widoczna w zachowanej do dzisiaj żywej i serdecznej korespondencji (zob. M. Gilbert, *Quinze lettres du Père Lagrange au Père Lyonnet 1933—1938*: Bb 71/1990, 2, 280—298).

Po uzyskaniu doktoratu S. Lyonnet otrzymał propozycję nauczania w École des Langues Orientales w Paryżu, ale przełożony zakonny, ówczesny generał jezuitów Wład. Ledóchowski, polecił mu kontynuowanie specjalistycznych studiów biblijnych. W październiku 1936 r. o. Lyonnet przybył do Rzymu i podjął studia w Papieskim Instytucie Biblijnym, gdzie uzyskał licencjat biblijny. Decyzja przełożonego w rozstrzygający sposób ukierunkowała karierę młodego naukowca. „Ad maiorem Dei gloriam” stał się S. Lyonnet z językoznawcy egzegetą. W 1938 r. wrócił do Francji i jako następca P. Hubyego wykładał Pismo Święte w Lyon-Fourvière. Jednak w Rzymie pamiętano o uzdolnionym absolwencie. W 1942 r. Lyonnet został mianowany profesorem języka ormiańskiego i gruzińskiego na Wydziale Orientalnym Instytutu Biblijnego. Do końca życia związał swoje losy z tą uczelnią. Od roku akademickiego 1943/44 wykładał również egzegezę pism Pawłowych, pracując zatem na obydwu Wydziałach Instytutu — Orientalnym i Biblijnym. Trwało to osiem lat. W 1950 r. opublikował doktorat biblijny zatytułowany *Les origines de la version arménienne des Évangiles et le Diatessaron* (BibOr 13, Rome). Rok później jego wykłady na Wydziale Orientalnym przejął P. Smith i odąd o. Lyonnet poświęcił się wyłącznie egzegezii i teologii Nowego Testamentu. Jeszcze w 1945 r. mianowano go dziekanem Wydziału Biblijnego i pracował na tym stanowisku 22 lata. Zasłużony dla uczelni i nauki w 1967 r. został mianowany wicerektorem Instytutu Biblijnego. Funkcję tę sprawował dwa lata.

Stanisłus Lyonnet specjalizował się w zakresie egzegezy Listów Pawłowych oraz teologii biblijnej. Opublikował wiele fachowych studiów, lecz nie stronił od popularyzacji. Jego artykuły czytają chętnie zarówno wytrawni naukowcy jak i ludzie bez specjalnego przygotowania teologicznego. Z rozmachem i znanstwem podejmował najtrudniejsze problemy egzegetyczne i teologiczne, w czym było mu pomocne doskonałe przygotowanie filologiczne. Jest autorem przekładu Listu do Rzymian i Listu do Galatów w *Biblii Jerozolimskiej*. Uczestnictwo w tym doniosłym międzynarodowym przedsię-

wzięciu stanowiło prawdziwy zaszczyt i dowód najwyższego uznania dla naukowych kwalifikacji i kompetencji. Profesor Lyonnet zajmował się przede wszystkim problematyką grzechu, zwłaszcza grzechu pierworodnego, i wyzwolenia, jakie przyniósł Chrystus. W *Supplément au Dictionnaire de la Bible* umieścił cenne artykuły: *Péché, Judaïsme, Nouveau Testament; Péché original*. Pochłonięty wykładami i prelekcjami zbyt rzadko znajdował czas na pisanie. Tylko część przemysłów doczekała się utrwalenia w artykułach, pozostałe są rozproszone w osobistych notatkach i szkicach wykładów. Większość dorobku nie straciła nic z aktualności, o czym świadczy opublikowanie w 1989 r. w jednym tomie 22 przyczynków poświęconych Listowi do Rzymian (*Etudes sur l'Épître aux Romains*, AnBibl 120, Roma 1989 — zob. rec. pióra J. Załęskiego w niniejszym zeszycie, s. 185—188). W swoich publikacjach S. Lyonnet konsekwentnie eksponował objawienie miłości Boga w misterium Jezusa Chrystusa. Obok erudycji i solidnej wiedzy biblijnej tchnie w nich silna wiara i przywiązanie do Kościoła. Wiele myśli prof. Lyonnet'a można rozpoznać w encyklice Jana Pawła II *Dives in misericordia*. Sędziwi uczeni bardzo się tym cieszyli, upatrując w wątkach encykliki spełnienie swego pracowitego życia.

Obok żmudnej pracy naukowej S. Lyonnet oddawał się z pasją posłudze duszpasterskiej jako cierpliwy przewodnik duchowy i konferencjonista. Wygłaszał odczyty w Rzymie oraz we Francji, Kanadzie i w Afryce. Wszędzie dał się poznać jako gorliwy orędownik jedności chrześcijan i entuzjasta ruchu ekumenicznego. W początkach marca 1982 r. przeprowadził w obecności Papieża rekolekcje wielkopostne w Watykanie. Miał wtedy 79 lat. Kierując do o. Lyonnet'a słowa podziękowania Jan Paweł II powiedział: „Muszę wyznać, że na początku tych rekolekcji miałem pewne wyrzuty sumienia, myśląc o jego wielu pracach i o jego wielu latach, lecz Ojciec zbudował nas swoją młodością: nie było widać jego lat, widzieliśmy młodość, widzieliśmy jak Słowo Boże, przeżywane głęboko, tak jak przeżywa je Ojciec, odmładza, jak Duch Boży odmładza ludzkiego ducha, a także i ciało; i wtedy już lata się nie liczą”.

W życiu Stanisława Lyonnet'a nie zabrakło gorzkich chwil. Przed rozpoczęciem II Soboru Watykańskiego miała miejsce tzw. kontrowersja rzymska, której osią była polemika między Uniwersytetem Laterańskim a Papieskim Instytutem Biblijnym co do zasadności stosowania krytyki literackiej w egzegezie pism Nowego Testamentu. W toku burzliwych prac przygotowawczych do Soboru oskarżono prof. Lyonnet'a o liberalizm w uprawianiu egzegezy, niezgodny z doktryną katolicką. Pozbawiony możliwości pełnego przedstawienia swoich poglądów został w 1962 r. zawieszony w prawach wykładowcy, pozostał jednak dziekanem Wydziału Biblijnego. Wkrótce po wyborze Pawła VI na Stolicę Piotrową cofnięto zakaz prowadzenia wykładów i mianowano S. Lyonnet'a konsultorem Kongregacji Doktryny Wiary.

Wiele nici łączyło o. Lyonnet'a z Polską. Najmocniejsze były związane z uczestnictwem polskich studentów w jego wykładach oraz z kierownictwem w przygotowaniu prac licencjackich i doktorskich. Wielu naszych biblistów łączył początki swojej kariery z jego osobą i przewodnictwem. Absolwenci Bibliicum wspominają go z uznaniem i sympatią. Słuchanie prof. Lyonnet'a było prawdziwą przyjemnością, egzamin — rozmową, w której mistrz dzielił się tym, czego nie zdążył wyłożyć wcześniej. Często pytał o losy swoich studentów, dobrze znał ich życiorysy i dorobek. Żył głęboko przywiązanie do Jana Pawła II, był poruszony wydarzeniami z początku lat 80-tych w Polsce i przeżywał je solidarnie z Polakami.

W grudniu 1985 r. stan zdrowia S. Lyonnet'a uległ wyraźnemu pogorszeniu. Przesztano widywać go w bibliotece, gdzie przedtem spędzał większość dnia. Niezbędne okazało się umieszczenie chorego w infirmerii. Siły opuszczały Go coraz bardziej, lecz do końca zachowywał młodość ducha, którą u niego podziwiał Papież. Zmarł w gorące rzymskie popołudnie 8 czerwca

1986 roku. Kiedy miesiąc później przekroczyłem progi Biblicum, prof. R. Le Déaut rozpoczął powitanie od słów „Ojciec Lyonnet nie żyje”. Wiedział, że dla Polaków ta strata jest szczególnie dotkliwa.

Po pięciu latach, które mijają od śmierci prof. S. Lyonnet'a wspominamy Go z wielką wdzięcznością należną Mistrzowi, Profesorowi i Przyjacielowi. Chyba najlepiej będzie odwołać się jeszcze raz do słów Jana Pawła II, dobrze wyrażających nie tylko nastrój watykańskich rekolekcji, lecz całą duchowość i życiowe dokonania prof. S. Lyonnet'a: „Ojciec przybliżył nam Słowo Boże, nas przybliżył do Słowa Bożego, do jego wyjątkowości, do jego mocy, do jego piękna. Ukazał nam to wszystko swoimi słowami, swoim zasiewem. Za to mu dziękujemy”.

ks. Waldemar CHROSTOWSKI, Warszawa